

ВПЛИВ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ТА ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Практичне заняття №12.

Теоретичні питання.

1. Напрями впливу Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини на правозастосовчу діяльність в Україні: загальна характеристика.
2. Вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини на правозастосовчу діяльність судів першої та апеляційної інстанцій в Україні.
3. Вплив Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини на правозастосовчі акти та діяльність Верховного Суду в Україні.

Завдання 6.

Опрацюйте Звіт за результатами громадського моніторингу застосування Верховним Судом практики Європейського суду з прав людини (2019 р.) і дайте відповіді на запитання:

1. Якими є основні формати застосування практики ЄСПЛ з боку Верховного Суду?
2. Посилання на які правові позиції ЄСПЛ найчастіше застосовує Верховний Суду – матеріально-правові чи процесуально-правові? Наведіть приклади.
3. Які посилання на практику ЄСПЛ з боку Верховного Суду можна вважати обґрунтованими та релевантними? Наведіть приклади.
4. У чому полягає особливість оцінки аргументів сторін чи суду, які базуються на правових позиціях ЄСПЛ з боку Верховного Суду?
5. Які різновиди необґрунтованих (некоректних) посилань на практику ЄСПЛ з боку Верховного Суду виявили експерти? Наведіть приклади.
6. Яка роль шаблонів аргументування у застосування практики ЄСПЛ з боку Верховного Суду?
7. Як експерти оцінили правильність оформлення посилань та цитування Конвенції і практики ЄСПЛ з боку Верховного Суду?

Завдання 7

Опрацюйте доктринальне джерело №2 і дайте відповіді на запитання:

1. Яку практику ЄСПЛ можна вважати релевантною для застосування національними судами?
2. Що таке «ідеальна релевантність» практики ЄСПЛ і за якими критеріями її визначають?
3. Що означає посилання на практику ЄСПЛ *mutatis mutandis* з боку самого ЄСПЛ? Чи можуть національні суди посилатись на практику, на яку ЄСПЛ посилається *mutatis mutandis* доповнюючи посилання на основне рішення?

4. Коли існує схожість у справах, які порівнюють?
5. Чи потрібно оцінювати національне законодавство, застосовне до справи в ЄСПЛ, встановлюючи релевантність рішення ЄСПЛ? Якщо буде виявлено невідповідність законодавства України законодавству тієї держави, проти якої ухвалене рішення ЄСПЛ, чи буде застосування такої справи українським судом релевантним?
6. Які критерії релевантності та доречності посилань на Конвенції автори вважають основними?

Завдання 8.

Опрацюйте доктринальне джерело № 3 і дайте відповіді на запитання:

1. Які недоліки застосування практики ЄСПЛ виявлено в кримінально-правовому контексті?
2. Чому посилання на рішення ЄСПЛ у справі «Mangouras проти Іспанії» як на підставу для призначення розміру застави, що перевищує фінансові можливості підозрюваного, є необґрунтованим, з погляду експерта? Яка помилка релевантності посилання тут має місце?
3. Як змінилась практика Великої Палати Верховного Суду щодо допустимості доказів, що не були відкриті стороні захисту після завершення досудового розслідування? Які рішення ЄСПЛ були використані як аргументи для такої зміни і у який спосіб? Чи були подібними обставини справ, які ВП ВС використала як підстави для зміну позиції?

Завдання 9.

Проаналізуйте постанову Великої палати Верховного Суду у справі № 372/2180/15-ц від 15.05.2018 і дайте відповіді на запитання:

1. Яку роль для обґрунтування постанови ВП ВС виконали рішення ЄСПЛ: вони були використані для побудови основних чи додаткових аргументів?
2. Чи обґрунтованим виглядає зміст тесту на пропорційність втручання у ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, наведений у постанові суду, коли ВП ВС наводить перелік рішень ЄСПЛ як його стало практику?
3. Чи обґрунтованим виглядає посилання на рішення ЄСПЛ у справах «Рисовський проти України» (рішення від 20 жовтня 2011 року, заява № 29979/04), «Кривенький проти України» (рішення від 16 лютого 2017 року, заява № 43768/07) у цій постанові?
4. Чи обґрунтованим виглядає посилання на рішення ЄСПЛ у справах «ОСОБА_10 проти Франції», «Депаль проти Франції» та «Namer проти Бельгії» у цій постанові?
5. Чи правильним є оформлення цитувань рішень ЄСПЛ у цій постанові?
6. Чи вдало структурована ця постанова?

Завдання 10.

Проаналізуйте постанову Великої палати Верховного Суду у справі 523/6472/14-к від 12.09.2018 та рішення ЄСПЛ у справі «Isayev v. Russia» від 23.09.2010 і дайте відповіді на запитання:

1. Яку роль для обґрунтування постанови ВП ВС виконало рішення ЄСПЛ: воно було використано для побудови основного чи додаткового аргументу?
2. З огляду на зміст п. 33 рішення ЄСПЛ, чи підставно ВП ВС зробила посилання саме на рішення Ісаєв у п.44 чи, можливо, варто було зробити посилання на інше рішення ЄСПЛ, аргументуючи поняття «суд, встановлений законом»?
3. Чи правильним є цитування рішення ЄСПЛ у цій постанові?
4. Чи вдало структурована ця постанова?

ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ.

Нормативні:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод зі змінами, внесеними протоколами 11, 14, 15. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf

Судова практика:

1. Постанова Великої палати Верховного Суду у справі № 372/2180/15-ц від 15.05.2018. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75287005>
2. Постанова Великої палати Верховного Суду у справі 523/6472/14-к від 12.09.2018 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76947335>
3. Рішення ЄСПЛ у справі «Isayev v. Russia» від 23.09.2010 URL: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/euro/Risayevcase.html>

Доктринальні:

1. Звіт за результатами громадського моніторингу застосування Верховним Судом практики Європейського суду з прав людини / Програма USAID реформування сектору юстиції «Нове правосуддя»; Громадська організація «Інститут прикладних гуманітарних досліджень»: Я. Белих, О. Сердюк, М. Буроменський, В. Лутковська, О. Смірнова, С. Сиротенко – Харків, 2019. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/New_Justice_Results_Monitoring_Supreme_Court_Case_Law.pdf
2. Бабанли Р. Пушкар П. До питання про (не)релевантне застосування практики Європейського суду з прав людини: практичні поради. Судебно-юридическая газета. 2019. URL : https://sud.ua/ru/news/blog/140972-do-pitannya-pro-ne-relevantne-zastosuvannya-praktiki-yevropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini-praktichni-poradi?fbclid=IwAR2ak_qjq9R1osD0ZqJX-MmffMzvU6GKnB3I5Wcm2ijjBJzYrzk9mabQO40

3. Кульчицький Н. Коректність застосування практики ЄСПЛ в кримінальному процесі. Початок. URL: <https://vkr.ua/publication/korektnist-zastosuvannya-praktiki-iespl-v-kriminalnomu-protsezi-pochatok>